

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Kalapüügitoodete ladustamisabi“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse § 19 lõike 1 ja § 22 lõike 1 alusel ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 32–469), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 508/2014, millega kehtestatakse nõuded Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogumääruse (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.05.2014, lk 1–66).

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi kalamajandusosakonna turukorralduse ja kaubanduse büroo peaspetsialist Kristi Ilves (tel 625 6297). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Gregori Palm (tel 625 6206).

Määruses sätestatakse „Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020” (edaspidi *rakenduskava*) meetme „Ladustamisabi” raames toetuse andmise tingimused, toetatavad tegevused, toetuse vorm, toetuse määr ja toetuse maksimaalne suurus, taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded, taotluse menetlemise tingimused ja kord, ladustamise andmete esitamine ja edastamine, toetuse väljamaksmine ning toetuse saaja kohustused.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 11 paragrahvist.

Eelnõu alusel antava toetuse eesmärk on konkurentsivõime parandamine turustuse ja töötlemise soodustamise kaudu ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu parem korraldus. Püügitegevuse prognoosimatuse tõttu on oluline parandada turu stabiilsust ja suurendada kalapüügitoodetelt saadavat tulu, luues eelkõige lisandväärtust. Meede aitab kaasa liidus asuvate kohalike turgude stabiliseerimisele ja lähendamisele, et saavutada siseturu eesmärke.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, milleks on rakenduskava meetme „Ladustamisabi” raames toetuse (edaspidi *toetus*) andmise tingimused ja kord ning kalapüügitoodete ladustamise andmete esitamise ja edastamise kord. Selles määruses kasutatakse läbivalt terminit „ajutine ladustamisabi”. Sellega soovitakse rõhutada, et abikõlblik on üksnes selline kalapüügitoodete ladustamine, mis lõpeb sellega, et toode suunatakse pärast ladustamist taas turule.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetatavad tegevused ja toetuse vorm. Selle kohaselt antakse toetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21), II lisas nimetatud kalapüügitoodete ajutise ladustamise eest, kui seda kalapüügitoodet ei ole õnnestunud müüa vähemalt ladustamisabi käivitushinnaga. Ladustamisabi käivitushinna määrab igaks kalendriaastaks valdkonna eest vastutav minister ehk maaeluminister. Ladustamisabi ei saa, kui II lisas nimetatud kalapüügitooeteid on võimalik müüa kõrgema hinnaga kui maaeluministri sätestatud käivitushind. Selle paragrahvi kohaselt antakse toetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 67 lõikes 1 sätestatud hüvitise vormis. Oluline on eristada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 alusel antavat hüvitist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 alusel hüvitamisest. Hüvitamise näol on tegemist kulupõhise arvestusega, samas kui kalapüügitoodete ladustamise hüvitis on kompensatsioon.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus. Toetuse maksimaalne suurus kujuneb ühelt poolt ladustatud kalapüügitooete tonni alusel ning teiselt poolt sõltub see toetuse saaja poolt müügiks antud kalapüügitoodete aastakogusest ja toetuse saaja liikmete poolt 2009–2011. a turule lastud aastatoodangu keskmisest väärtusest. Asjaomane nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artiklist 67.

Ladustatud kalapüügitooete tonni kohta antava toetuse maksimaalse suuruse kalendriaastas määrab valdkonna eest vastutav minister ehk maaeluminister käskkirjaga. Selle suuruse arvutamisel võetakse arvesse üksnes otseselt kalapüügitooete külmutamise ja ladustamisega seonduvaid tehnilisi kulusid, milleks on ladustamise ja külmutamisega kaasnevad tööjõu-, energia-, transpordi- ja pakendamiskulu. Selle määruse raames ei toetata ühtegi muud ladustamisvormi kui külmutamine. Seejärel arvutab Maaeluministeerium tootjaorganisatsioonide töötlemise ja ladustamise kaalutud keskmise kulu, võttes arvesse tootjaorganisatsioonide eelmise aasta püüke. Sellise arvutusega saadaksegi toetuse määr. Näide: 2014. aasta alguses esitasid tootjaorganisatsioonid järgmised 2013. aastal tehtud tehnilised kulud: esimene tootjaorganisatsioon 170 eur/t kohta, teine tootjaorganisatsioon 159 eur/t kohta ning kolmas tootjaorganisatsioon 94 eur/t kohta. Esimene tootjaorganisatsioon püüdis 2013. aastal 25 624,85 t, teine 12 706,69 t ja kolmas 9301,71 t kala. Nende andmetega tehakse seega järgmine arvutus: $(25\,624,85 \times 170 + 12\,706,69 \times 159 + 9301,71 \times 94) / 47\,633,25 = 152$. Seega on ladustamistoetuse määr 2014. aastaks 152 eur/t.

Toetuse maksimaalne suurus on määratud kahe näitajaga. Esiteks tohib toetust taotleda kuni 15% ulatuses tootjaorganisatsiooni või tema liikmete poolt esmakokkuostu suunatud või üleantud asjaomaste toodete aastakogusest. Näiteks kui tootjaorganisatsiooni aastane esmakokkuostu ja üleandmisesse suunatud kogus on 10 000 t kala, siis toetust võib taotleda kuni 1500 t kala kohta ($10\,000 \times 0,15 = 1500$). Arvestatakse neid esmakokkuoste, milles tootjaorganisatsioon või tema liige on olnud müüja osapool, ning üleandmise all mõeldakse olukorda, kui firma püüab ja ka töötleb kala, seega ei vaheta kala omanikku.

Teise piiranguna tuleb arvestada kala väärtust. Ladustatud koguste kohta võib taotleda toetust kuni 2% ulatuses tootjaorganisatsiooni või tema liikmete poolt esmakokkuostu suunatud või üleantud aastatoodangu keskmisest väärtusest perioodil 2009–2011, mis on arvutatud asjaomaste toodete asjaomase aasta keskmise esmakokkuostu hinna järgi. See piirang näeb

ette fikseeritud perioodi – aastate 2009–2011 – esmakokkuostude ja üleandmistele arvestamist. Nende aastate andmed korrutatakse asjaomase toote keskmise hinnaga, mis on kättesaadav Maaeluministeriumi kodulehelt. Saadud summa jagatakse kolmega, et saada väärtust aasta kohta. Sellest arvutatakse omakorda 2% suurune toetuse ülemmäär ladustatud toodetele toetuse taotlemiseks.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse toetuse taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded. Toetust võib taotleda kalandusturu korraldamise seaduse § 11 alusel tunnustatud kalapüügisektori tootjaorganisatsioon ja kalandusturu korraldamise seaduse §-s 15 nimetatud tootjaorganisatsioonide liit, mille liikmeks on vähemalt üks kalapüügisektori tootjaorganisatsioon. Kuna tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu kohustused ja õigused on selle määruse raames samad, siis kasutatakse seletuskirjas edaspidi tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidust rääkides ruumisäästlikumat terminit „tootjaorganisatsioon“. Toetuse taotlemisel peab tootjaorganisatsioon arvestama asjaoluga, et toetust taotletaks kas eraldiseisva tunnustatud tootjaorganisatsioonina või teise võimalusena tootjaorganisatsioonide liidu liikmena, et ei tekiks topelthaotlemist.

Toetuse taotleja peab vastama kalandusturu korraldamise seaduse § 27 lõikes 2 sätestatud nõuetele. Toetust taotletakse ühel korral perioodi 2014–2018 kohta, mis tähendab, et aastate 2014–2018 kohta esitatakse üks toetuse taotlus. Toetuse taotlemiseks aastatel 2014–2018 planeeritavate ladustamiskoguste kohta tuleb esitada andmed, milles sisalduvad taotleja üldandmed, taotleja esindaja andmed, andmed planeeritavate ladustamiskoguste kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 punktis 5 nimetatud kinnitus. Juhul kui taotlejat esindab isik, kelle esindusõigus ei nähtu avalikest registritest, peab taotleja esindaja olema võimeline oma esindusõigust tõendama. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 punktis 5 nimetatud kinnitusega kinnitab taotleja, et järgib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 lõikes 1 loetletud nõudeid ega ole Euroopa Kalandusfondi või Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi suhtes toime pannud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artiklis 3 osutatud pektust.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse toetuse taotluse menetlemise tingimused ja kord. Selle kohaselt kontrollib Maaeluministerium taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust toetuse saamise nõuetele, lähtudes kalandusturu korraldamise seaduse §-st 28 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 lõikest 5. Lisaks sätestab paragrahv, et toetuse taotlust kalandusturu korraldamise seaduse § 29 alusel ei hinnata. See tähendab, et laekunud toetuse taotluste põhjal ei tehta pingerida ning neile ei anta vastavalt hindamiskriteeriumitele hindepunkte. Toetuse taotluse puhul kontrollitakse õigusaktides sätestatud nõuete täitmist.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse toetuse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine. Selle kohaselt teeb Maaeluministerium nõuetekohase taotluse rahuldamise otsuse kalandusturu korraldamise seaduse § 30 lõike 5 alusel. Toetuse rahuldamata jätmise otsus tehakse sama seaduse § 30 lõikes 9 sätestatud alustel. Selles määrukses on toetuse rahuldamise regulatsiooniga hõlmatud ka kalandusturu korraldamise seaduse §-s 30 nimetatud toetuse taotluse osaline rahuldamine. Maaeluministerium teeb toetuse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 20 tööpäeva jooksul toetuse taotluse saamisest arvates. Maaeluministerium teeb toetuse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse toetuse taotlejale teatavaks kalandusturu korraldamise seaduse §-s 7 sätestatud viisil ja tähtpäeval.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse toetuse saaja kohustused. Tunnustatud tootjaorganisatsioon, kelle toetuse taotlus on rahuldatud, peab järgima kalapüügitoote ladustamisel kõiki määruses, riigisiseses õiguses ja Euroopa Liidu määrustes sätestatud asjakohaseid nõudeid, millest olulisimad on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 artiklis 30, kalandusturu korraldamise seaduse § 31 lõike 3 punktides 1, 2, 4 ja 9–11 ning selles määruses sätestatud nõuded. Toetuse saaja peab pidama laoarvestust ladustatud kalapüügitoodete kategooriate üle. Seejuures on oluline, et laoarvestuse pidamisel eristaks toetuse saaja ladustatud tooteid, mille eest makstakse selle määruse kohaselt toetust, toodetest, mille eest toetust ei maksta. Niisamuti peab toetuse saaja Maaeluministeriumi nõudmisel esitama andmed kulutuste kohta, mis seonduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 II lisas nimetatud kalapüügitoodete ajutise ladustamisega. Need kulud hõlmavad tööjõu-, energia-, transpordi- ja pakendamiskulusid. Kulutuste esitamisel tuleb tootjaorganisatsioonil esitada nende kulutuste käibemaksuvaba väärtus. Toetuse saaja peab esitama Maaeluministeriumile ning Veterinaar- ja Toiduametile ka määruse §-s 8 sätestatud teabe.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse kalapüügitoote ladustamise andmete esitamine. Kui toetuse taotleja on otsustanud kalapüügitoote ajutiselt ladustada, peab ta sellest teavitama Veterinaar- ja Toiduametit esmalt kala esmakokkuostu, siis kalapüügitoote ladustamise ja viimaks selle müügi etapis, esitades vastavalt määruse § 8 lõigetes 1–4 nõutud teabe. Teavitused on vajalikud, et Veterinaar- ja Toiduamet saaks vastavalt oma riskianalüüsile kontrollida ladustatud toote vastavust ladustamise tingimustele ja koostada kontrollimise tulemusena protokoll. Töötlemisviisi ja ladustamise tingimuste kontrollimisel lähtub Veterinaar- ja Toiduamet toiduhügieeni nõuetest, mis tulenevad toiduseadusest ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erireeglid. Nagu öeldud, teeb Veterinaar- ja Toiduamet kontrolli vastavalt oma riskianalüüsile, kuid ladustamise raames toimub kontroll iga ladustamise läinud partii üle vähemalt ühes teavitamise etapis, kas siis esmakokkuostul, ladustamisel või müügil. Protokollid ära kirjutatakse toetuse saajale viie tööpäeva jooksul kontrolli tegemisest arvates ning Maaeluministeriumile 20 tööpäeva jooksul kalapüügitoote müügist arvates.

Lisaks peab toetuse saaja esitama Maaeluministeriumile ladustamisele järgneva kalendrikuu jooksul teabe eelmisel kalendrikuul ladustatud kalapüügitoodete kohta. Teabes peavad sisalduma tootjaorganisatsiooni nimi, kalapüügitoote ladustamise kuu ja aasta ning andmed ladustatud kalapüügitoodete kohta. Sellise teabe esitamine on vajalik, et Maaeluministeriumil oleks aasta kestel ülevaade ladustamisele läinud kalapüügitoodetest ning et ministerium teaks prognoosida potentsiaalseid toetusmaksleid.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse toetuse maksmise tingimused. Sätte kohaselt makstakse toetust üksnes siis, kui on täidetud neli kriteeriumit. Esmalt peab ladustatav toode olema toetuse saaja liikme toodetud kalapüügitoode. Kalapüügitoode peab olema üritatud müüa vähemalt ladustamisabi käivitushinnaga. Toetuse saaja on kalapüügitoote ostnud oma liikmelt hiljemalt enne ajutist ladustamisabi. Kalapüügitoote ladustamine ja selle hilisem käitlemine toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 artiklis 30 sätestatud nõuete kohaselt, kusjuures kalapüügitoote töötlemisviis võib olla üksnes külmutamine. Toetust makstakse üksnes siis, kui kalapüügitoote ladustamine toimus kalendriaastal, mille kohta esitatud tootmis- ja turustamiskava aruande on Maaeluministerium heaks kiitnud.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse toetuse maksmise kord. Väljamakse taotlemiseks esitatakse Maaeluministeeriumile määruses nõutavad andmed. Kirjas peab olema teave väljamakse taotleja üldandmete ja ladustatud toodete kohta.

Lisaks väljamakse taotluse avaldusele peab tootjaorganisatsioon esitama Maaeluministeeriumile tõenduse selle kohta, et taotluses sisalduvate ladustatud kalapüügitoodete partiidele ei ole leitud kehtestatud käivitushinnaga ostjat. Tõenduse vormi otsustab toetuse saaja, kuid see peab olema vormistatud kirjalikult. Tõendusest peab olema välja loetav arusaadav teave selle kohta, et tootjaorganisatsioon on pakkunud enne toote ladustamist seda müügiks ning seda ei ole soovitud kehtestatud käivitushinnaga või sellest kõrgema hinnaga osta.

Otsus tootjaorganisatsiooni toetuse maksetaotluse rahuldamise kohta tehakse 40 tööpäeva jooksul nõuetekohase maksetaotluse esitamisest arvates. Nõuetekohased taotlused rahuldatakse toetuse andmiseks ettenähtud vahendite piires, vähendades vajaduse korral toetuse summat võrdeliselt iga taotleja kohta. Viimane asjaolu on võimalik perioodi lõpus, kui toetuse andmiseks suunatud vahendid on lõppemas ja kõigile toetuse väljamakse taotlejatele ei pruugi jätkuda vahendeid toetuse maksmiseks täies mahus.

Toetus makstakse välja ainult abikõlblike kulude hüvitamiseks. Toetus makstakse välja vaid siis, kui toetuse taotleja on tegevuse elluviimisel järginud kalandusturu korraldamise seaduses ja selles määruses sätestatud asjakohaseid nõudeid.

Toetuse maksmise või toetuse maksmisest keeldumise otsuse teeb Maaeluministeerium kalandusturu korraldamise seaduse §-s 33 sätestatud alusel ja korras. Toetus makstakse maksetaotluses märgitud arvelduskontole 10 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse tegemisest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.05.2014, lk 1–66) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21).

4. Määruse mõjud

Määruse jõustumisega hakkavad kehtima Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist ladustamisabi meetme raames toetuse andmise tingimused ja kord, mis suurendab turu stabiilsuse parandamisega kalapüügitoodetelt saadavat tulu ja lisandväärtust, kui turuolukord

seada ise ei taga. Ladustamisabi on operatiivselt rakendatav meede turu kriisiolukorras. Meetme rakendamise tulemusena tekib tootjaorganisatsioonidel võimalus ladustada oma liikmete toodangut ja müüa seda hiljem, kui turuolukord on normaliseerunud ja toote eest on võimalik saada õiglast hinda.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Ladustamisabi meetme rakendamisega seotud kulud on abikõlblikud ning rahastatavad Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist. Meetme eelarve meetme rakendamise perioodiks aastatel 2014-2018 on 1 054 076 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu väljatöötamisele on olnud kaasatud Eesti kalapüügitoodete tootmisega tegelevad tootjaorganisatsioonid Eesti Kalapüügiühistu, Eesti Traalpüügi Ühistu ja Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu, kellega toimus meetme arutelu 16. detsembril 2014. aastal. Samuti esitati määruse eelnõu koos seletuskirjaga tootjaorganisatsioonidele kirjalikuks kooskõlastamiseks. Tootjaorganisatsioonidel eelnõu muutmise või täiendamise ettepanekuid ei olnud. Kuivõrd meede on suunatud vaid kalapüügivaldkonna tootjaorganisatsioonidele, siis avalikku konsultatsiooni meetme tingimuste üle pidada ei ole vajalik. Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile, kes kooskõlastasid eelnõu märkusteta.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot

Kantsler